

Een boek over de revolutionaire massa-aktie.

HENRIETTE ROLAND HOLST. *De revolutionaire massa-aktie.*

In het laatste tiental jaren is de massa-aktie in de arbeidersbeweging steeds meer naar voren gekomen. De groote stakingen in België, Zweden, Spanje en vooral de reusachtige stakingsbeweging in Rusland, die in de revolutie van 1905 haar hoogtepunt bereikte, had de gedachten van de sociaaldemokratie steeds meer op dit tot nog toe verwaarloosde strijdmiddel gericht. Steeds duidelijker kwam in de volgende jaren de onvoldoendheid van de gewone parlementaire en vakstrijd voor den dag. Spontaan braken in allerlei landen groote bewegingen van de arbeidersmassa's uit, soms met geweld onderdrukt, soms door de leiders met diplomatieke middelen gedempt, schijnbaar meestal zonder resultaat, maar altijd als bewijs, dat deze massa's instinktief voelden, dat ze met de oude middelen niet tegen het nieuwe geweld van het imperialistische kapitalisme op konden. En in de sociaaldemokratie groeide, als weerslag van deze beginnende nieuwe praktijk, een nieuwe theoretische opvatting, die in herhaalde polemieken tegen de theoretici van de oude school de beteekenis van de massa-akties voor de vrijheidsstrijd van het proletariaat ontwikkelde en verdedigde. Maar zij beperkte zich er toe, de noodzakelijkheid van dit strijdmiddel voor de tegenwoordige periode en de beteekenis van het optreden van de massa's zelf voor de verwezenlijking van het socialisme aan te toonen.

Wat ontbrak, en wat nu door het nieuwe werk van onze partijgenooten tot stand gebracht is, was een onderzoek van de massa-bewegingen in de vroegere tijdperken en van hun beteekenis voor de historische ontwikkeling in het algemeen. De schrijfster gaat daarbij terug — hoewel slechts beknopt — tot de volksbewegingen in de middeleeuwen en de eerste burgerlijke revoluties; naarmate de optredende arbeidersmassa's meer karaktertrekken van het moderne proletariaat gaan vertoonen, wordt de behandeling breeder. Het algemeene resultaat van dit onderzoek is, dat in alle groote politieke omwentelingen de massa-akties de drijvende en de scheppende kracht zijn

geweest. Dit lijkt iets vanzelfsprekends, en het is, achteraf beschouwd, ook vanzelfsprekend. Maar het was het niet en wijkt ook sterk af van de te voren geldende opvattingen. De volksbewegingen in de groote revoluties werden in de gangbare geschiedenisbeschouwing soms kortweg behandeld als schadelijke onregelmatigheden, uitbarstingen van redelooze woede van het gepeupel, dat bij het wegvallen van de autoriteit uit zijn schuilhoeken te voorschijn komt en het goede revolutiewerk bevlekt. Of anders als bijkomstigheden, die hoogstens een oogenblik noodig zijn, om het wankelende oude regime een laatste stoot te geven, maar in beteekenis niet te vergelijken bij het opbouwende werk van de nieuwe wetgevers, de bekwame groote mannen van de nieuwe tijd. De historisch-materialistische opvatting had reeds geleerd, dat niet de spontane daad van deze groote mannen de geschiedenis opbouwde, maar de economische ontwikkeling, waaraan de geheele menschheid in het arbeidsproces meewerkte. De economische ontwikkeling, zoo leerde men, schiep de noodzakelijkheid van politieke revoluties en bracht dan ook de mannen voort, die deze revoluties tot stand brachten. Over de bijzondere wijze, waarop deze politieke omwentelingen tot stand kwamen, werd niet nader gesproken. Dat kwam ook daarvandaan, dat de tijd, waarin de marxistische denkwijze zich verbreidde en door bekwame theoretici toegepast werd, door eigen aanschouwing geen revoluties meer gekend had, of hoogstens zulke, waarin proletarische bewegingen door de bourgeoisie snel weer onderdrukt werden. De denkwijze van het achter ons liggende tijdperk van parlementairisme en geordende kleine strijd, waarin de gedachte van een vreedzame parlementaire en organisatorische verovering van de macht steeds vaster de geesten beheerschte, was ook niet gunstig voor het inzicht in de scheppende kracht van massale volksbewegingen.

Omgekeerd blijkt nu, hoe deze parlementaire periode, het tijdperk van de 2de Internationale, slechts een tijdelijke onderbreking van het normale politieke ontwikkelingsproces is geweest. Altijd zijn de politieke veranderingen, die door de economische ontwikkeling voorgeschreven werden, het werk geweest van massa-acties. Altijd waren het de massa's, die diep in zich de noodzakelijkheid van de verandering voelden, die zwaar onder het oude regime of de tijd van overgang leden, en die door hun geweldig optreden de kracht van de oude heerschappij braken en de grondslagen der nieuwe maatschappij schiepen. Slechts nu en dan werden deze perioden van geweldige actie afgewisseld door tijdperken, waarin de economische ontwikkeling in haar nieuwe banen rustig voortschreed, nieuwe politieke conflicten langzaam voorbereidend. Zulk een tijd waren de

veertig jaren, die achter ons liggen; en de kortzichtige illusies van die periode beheerschen nog steeds de gedachten van de sociaal-demokratie, verzwakken de kracht van het proletariaat en houden de ontplooiing van een nieuw revolutionair tijdperk tegen. De groote beteekenis van het werk van Henriette Roland Holst voor de arbeidersbeweging ligt hierin, dat het deze valsche voorstellingen wil uitroeien, en bij de socialisten klare denkbeelden over de werkelijke krachten der politieke ontwikkeling wekken.

Als bijdrage tot de socialistische geschiedenis behoort het daarom ook tot een ander soort dan het meeste, wat tot nog toe bestaat. In de meeste geschiedeniswerken over de socialistische beweging wordt het hoofdgewicht gelegd op de socialistische ideeën, hun opkomen in het kapitalisme, hun formulering door groote meesters, hun zegevierende verbreiding in steeds breeder kringen, hun politieke en organisatorische overwinningen. Dit was zeer natuurlijk in de eerste tijden, toen aan aanhangers en tegenstanders de onweerstaanbare kracht van de nieuwe leer moest getoond worden. Maar wij zijn nu wat verder. Niet op de erkenning van de socialistische denkbeelden komt het nu aan, maar op de strijd der massa's.

Het socialisme groeit nu uit propaganda van een partij op tot een groote massale beweging van het geheele proletariaat, die de maatschappij omkeert. Nu treedt de aktie der massa's op de voorgrond van onze belangstelling. Wij zien de maatschappelijke geschiedenis nu als een geschiedenis van het geheele volk, van het leven en de beweging der massa's, niet meer als een geschiedenis van enkele personen en van hun daden, niet meer als een geschiedenis van ideeën en vormen. Zulk een geschiedenis, die de klassen, hun opgroei, hun werk, hun strijd, als onpersoonlijk massaal proces behandelt — met de personen en ideologieën als bijkomstige vormen — bestaat nog niet. De geschiedenis van de revolutionaire massa-akties is een eerste fragment daarvan; het grijpt uit het geheel de oogenblikken, waarop de massa's in hoogste hartstochtelijke kracht de politieke verhoudingen omverstootten en nieuw opbouwen. Het stelt niet de gedachte op de voorgrond, maar de daad. Wel kan de gedachte de daad doen rijpen; maar in de oude socialistische beweging en wat daarvan over is, is de socialistische gedachte, de idee, de leuze tot een surrogaat voor de daad geworden, tot een frase, die de daad belemmert. Het nieuwe socialisme heeft de revolutionaire daad der massa's noodig. Voor dit socialisme heeft de schrijfster haar werk geschreven.

A. PANNEKOEK.